

I z š o l e.

Prestava glagolov iz enega časa v drugega.

Poiščite v II. berilu str. 27. berilno vajo 19.

»Povračuj hudo z dobrim«.

I. beri 1. stavek. Oče Miklavž so sedeli zvečer pod lipo i. t. d. *Ob katerem dnevnem času je bilo? . . . Kaj je ob tistem času navadno? Kdo se zbira zvečer okoli gospodarja? . . .*

J. beri 2. stavek. Pogosto so oče svoje otroke učili i. t. d. *Kaj pa je v tem stavku povedanega? Kdaj človek najmehkeje spi?*

J. beri naprej. »Kaj ste danes dobrega storili?« vprašajo oče otroke. Jaz sem dala svoj košček kruha ubogi deklici . . . pravi Barbka. *Zakaj je rekla Barbka: „Jaz sem dala“. V katerem času se je to zgodilo?* Isto tako tudi z drugimi stavki, v katerih Jurče in Štefan pripovedujeta, kaj sta danes dobrega storila.

N a l o g a.

Povejte to povest v sedanjem času po tem-le obrazcu!

Večerja se — oče Miklavž — pod lipo, in okoli njih troje otrok. Oče svoje otroke — , da človek nikoli mehkeje ne — , kakor takrat, ko ga — dobra vest.

Barbka pravi: Uboga deklica . . . lačna mimo nas v šolo, a jaz ji — svoj košček kruha. Jurče, njen brat reče: V šolo — in — vrata na sosedov zelnik odperla in svinje v škodo. Iz . . . jih in za . . . vrata. Štefan — , a oče mu — , le povej meni, naj slišita tudi bratec in sestra. Štefan jame pripovedovati: danes — iz šole, sosedov Tonče se me — , in me —. Nekdo se mimo —, in — potepuha. Ta — naglo čez plot, ter si nogo zvije. — Nič več ne — stopiti na noge in silno —. Vzd . . . in ga na rami — domov.

Dopisi in novice.

— *Iz celjskega okraja.* *) Dolgo sem čakal, da se bo kako spretnejše peró oglasilo o našej novej šolskeji knjigi »Začetnica in prvo berilo«, pa ker menda zaman pričakujem, odločil sem se jaz v našem edinem pedag. listu nekaj besedij o njej spregovoriti. Moja sodba nikakor ne bo dovršena, nego mislim s tem le povod dati, da nam večteje glave svojo sodbo izrečejo.

»Začetnica in prvo berilo za ljudske šole. Spisal Ivan Miklosich, učitelj na c. kr. vadnici v Mariboru. Dunaj. C. kr. založba šolskih knjig. Cena 30 kr.« je naslov knjigi, ki smo jo uže štiri dolga leta težko pričakovali. Dasi moramo priznati, da je ta knjiga lep

*) »Uč. Tov.« priobčuje to kritiko, ker g. pisatelj odločno to zahteva, dasiravno bi bil rajé o tem še sedaj molčal; tudi ta kritika ni po vsem naša.

in dostojen korak do željno pričakovanih slovenskih čitank, vendar ne moremo z njo popolnoma zadovoljni biti. Zakaj da ne moremo biti z njo zavsem zadovoljni, hočem pozneje razložiti, sedaj govoril bom samo o dobrih njenih lastnostih.

Uže prvi pogled v knjigo je dobredejen in knjiga mora se takoj vsacemu prikupiti. Posebno mora se vsak lepih, jako okusno pisanih črk veseliti. Sploh je cel tisk fino izpeljan in knjigi lep (morda prefin) papir dan. Izbira in uredba spisov (sestavkov) se mora v obče prav srečna imenovati. Veseliti se mora čitatelj pa tudi lepega jezika, osobito ako je navajen na naše dosedanje čitanke. Lepe konstrukcije in najnovejši izrazi morajo na vsacega dobro upljivati in usposobijo knjigo, da je res podloga vsega jezikoslovnega poduka. Hvalvredno je tudi, da so se sprejela v pripovedi lepa slovanska imena in dosedanja vsaj v lepej obliki, ne pa kakor v dosedanjih čitankah vedno ti »Bostijančeki, Jurijčeti, Lukeci, Franicke, Aničke« in Bog si ga vedi kaka imena in zraven še take oblike kot »Jurijče, Anička, Tonička« i. t. d. ki se menda nikjer drugje tako ne pišejo ali govoré kot ravno v naših čitankah! (? Vr.) — Prav na svojem mestu so mnogostevilne nganke, samo da so nekatere pretežke, ne le za učence (ti bodo pač malo katero prav rešili!), nego tudi za učitelje n. pr. str. 98. sub 10 i. dr.

Dobra misel je bila nekaj pregovorov razložiti. Želeli pa bi teh »biserov na cesti« več in znanjših. — Dobro došel bo marsikojemu učitelju tudi »Slovniski dodatek« z raznimi nalogami, posebno ako pomislimo, da je bil do sedaj takov dodatek v »Pervem berilu«, ki se od 3. šol. leta začeni rabi, ova slovniska snov pa se mora po učnih načrtih uže v 2. šol. letu preučiti. Toraj je tisti slovniski dodatek v »pervem berilu« samo za eno celo leto prekasno prišel! — Temu zlu se je z »Začetnico« v okom prišlo.

Pa kakor sem uže od začetka omenil, ne morem se knjige tako prav iz vsega srca veseliti; kajti pri svojem štiriletnem potovanju od Poncija do Pilata je »Začetnica« marsikogo dobro, marsikogo pa tudi prav nesrečno popravdo doživela. Ena takih ponesrečenih poprav in prva velika prevara, koja mi je »Začetnica« uzadela je, da je prišla na svitlo osnovano po pisalno-bralneji metodi, ne pa kakor se je obče pričakovalo v noveji realnej (analitično-sintetičneji) metodi. Ako premislimo, da so vsi na novo izsolani učitelji (in ti imajo navadno I. raz.) bolj navajeni in bolj veščji te realne metode, da še do sedaj nijsmo imeli knjige po ovej metodi osnovane in slednjič, da je g. I. Miklosich prvi slov. apostol te metode, mora se človek, koji nij globokeje za kulise pogledal, prav čuditi, da je nova »Začetnica« osnovana še po stareji metodi. Za to metodo bil bi se lahko stari »Abecednik« nekoliko popravil in moderniziral, pa bi barem vsak učitelj lahko vzel in izbral kar bi hotel, tako pa imamo prešnje težave in križe v noveji izdaji! Bog pomozil!

Baš tako nezadovoljni smo tudi z razvrstitjo malih črk. Ako je vže g. Miklosich stari red črk predrugacevati začel (in vsak razumen pedagog mu mora prav dati), naj bi bil črke vsaj zavsem po genetičneji vrsti razvrstil. Tako jaz ne zapopadem, zakaj je postavil za črkoj »a« »v« in ne »d«, ki vendar iz prejšnje sledi (pri pisanju)! Za črkoj »l« postavil bi jaz »h« in potem stoperv »h«. Za črkoj »j« sledil naj bi »g« in »f«. Črko »t« pa, ki je prav zadej, postavil bi jaz, kot eno najložjih, baš za »u«, kajti iz tega naravno sledi. Tako dalo bi se še nekaj primerov navesti, pa zadosti za sedaj.

Jako pogrešam raznih sort tiska in nerazumljivo mi je, zakaj se to ni zgodilo. Vsi sestavki so v eni sorti tiska! Začetnica ali vsaj »prvo berilo«

pa naj bi učence tudi v več sort tiskov izurilo! Baš iz tega uzroka omenim tudi, da je premalo vaj pisanega gradiva. Skoro sam tisk in vedno enak!

Pri sestavkih, pesnih in prozi, želel bi bil jaz, da se imena izpisateljev postavijo, kajti rano naj se otroci seznanijo z domačimi pisatelji! Vide »Začetnice« in čitanke drugih narodov!

Prav slabo pa se je posrečilo ponarejanje nekotih pesnij. Še staroznana, v narodu uže zavsem ukoreninjena Slomšekova »Mlado jagnje« nij našla milosti! Slomšek je bil vendar, smelo rečem, naš najboljši pesnik za mladino. Njegove pesni ugajajo in dopadajo mladini najbolj in so tudi lahko umevne! Tako v otročjem duhu še sedaj nobeden naših pesnikov »po božjej milosti« nij zlagal pesnij kot naš A. Slomšek. In njegova zgoraj imenovana pesen se gre popravljati! Jaz, in z menoj vsak učitelj s kojim sem o tej zadevi govoril, ne bom nikdar to popravljeno »Jagnje« memoriral, nego vedno Slomšekovo »Mlado jagnje«. Kot eksempel tega popravljenja navedem le zadnja dva stiha. Pri Slomšku pravi jagnje, ko se je v jamo zvrnilo:

„Oj otroci vbogajte,
Švoje skrbne matere“.

V popravljeni pesni pa jo tako-le visoko zasukne:

„Oj otrokom vsem gorje,
Ki se materam gluše!“ — —

Nikakor mi dalje ne ugaja v Začetnici in prvem (1) berilu »Cesarska pesen«. Karkoli se v učilnici uči, morajo učenci dobro razumeti, drugače škoda za čas. Vprašam pa zopet: »Kteri učitelj je v stanu to pesen v osmem letu stoječim otrokom tako razložiti, da jo bodo res razumeli?« — — (Ako je sedaj ne razumó, jo bodo pa pozneje. Vr.)

Med dobrimi lastnostmi knjige omenil sem takoj začetkoma teh vrstic, da so črke lepo po novej šegi izpeljane, pa kot lonec med zvonovi slovite spet str. 67 dve pismi, lepo sè starimi pisnimi črkami tiskane. Vendar mislim, da to nij volja izdajateljeva, nego le krivda dunajskega nemškega stavca (tiskarne). K baš takim tiskarskim pogrškom pristevam tudi te in druge težko razumljive stavke: »lovi move verico (lovimo veverico) ima movoh (imamo voh), beče le (čebele) rojijo, jago daje (jagoda je) rudeča, s seki rose kamo, (s sekiro sekamo) čemu jemo to vilo (čemu je motovilo)?

Želel bi, da se te in enake pomanjkljivosti pri tej knjigi, koja naj bude vsem javnim in domačim učiteljem gorko priporočena, v prihodnjih izdajah odpravijo, potem pa »nil nisi bene«.

T. B. H.

— Slovensko učiteljsko društvo je imelo odborovo sejo 2. t. m. — Razgovor je bil:

1. O »začetnici in prvem berilu za ljudske šole«, spis. Ivan Miklosich, učitelj na c. kr. vadnici v Mariboru. Obveljala je misel, da je format knjige »začetnice« prevelik in cena taki knjigi previsoka. Drugo se prepušta za poznejši čas, ter se počaka, da dotični učitelji iz lastne skušnje vedó poročati o rabljivosti te knjige.

2. Slov. učit. društvo razpošilja svojim bivšim udom povabila za vplačevanje, ter hoče vljudno vabiti tudi rodoljube, neučitelje, v pristop, kajti ako se nabere nekoja svota, recimo 50 gl., hoče društvo založiti kako knjigo, v praktično rabo pri šolskem poučevanju.

3. Predlog, društvo naj založi in izda »Imenik« učiteljev na Kranjskem ni bil sprejet; imenik stane mnogo truda in denarja, razproda se ga le malo;

zadnji imenik l. 1874 je pobral skoraj vso gotovino; skerbimo raje da spravimo kako rabljivo kujigo, ki se boče udom podarila. —

Pri Vas je tedaj, dragi tovariši, da pristopite k društvu, ki ima na čelu povzdigo šolstva na edini pravi podlagi, na podlagi domačega jezika; svoje domoljubje pokazite s tem, da pristopite k društvu, ki ne išče sebe, marveč Vas, pred vsem pa blagor naroda, čigar sinovi smo.

Pri Vas, spoštovani rodoljubi vseh stanov, je pa tudi, da podpirate učitelje, katerim je izročena mladina v skerb in odgojevanje, pri njihovem rodoljubnem prizadevanji. Nikarte, da bi se reklo, Nemci bolje podpirajo svoje učitelje, kakor pa Slovenci svoje.

Prihodnja odborova seja boče 6. svečana popoldne ob 1¹/₂ uri.

P o z i v.

Mili sobratje! Gotovo je učiteljski stan eden najvažnejših v ljudske družbi; on je prvi poklican položiti in vterditi temeljni kamen oliko, napredku in splošnemu razvoju, ter ob enem blagostanju posameznega človeka, celih občin, skupne dežele in splošne države s podukom o vsakovrstnih vedah, da se na tej podlagi potem vspešno nadaljuje in dospe do pravega cilja. Vsak začetek je težaven. In ne rečem preveč, marveč istino trdim, ko pravim, da gledé odgoje, izobražbe, poduka in povzdige ljudskega blagostanja trdo zadeva ljudskega učitelja prva težava, katera mu je po stanu in dolžnostih odmerjena. V mnogih obzirih pa imajo drugi stanovi, katerim ni tako grenka osoda odmerjena, in nemajo toliko težav prebiti, kakor jih ima ravno stan ljudskih učiteljev, posebna dobra, od katerih je pa ravno ljudski učitelj še popolnoma izobčen. On je tako rekoč edin in le sam sebi prepuščen. — Vsakega posameznega človeka, vsakega stanu dolžnost je pa gotovo, da se po pripuščenih potih prizadeva skrbeti za boljšo prihodnost. In to, dragi sobratje, je tudi naša dolžnost! Kolikor manj zaprek in zoprnost ima človek prenašati, toliko lože on tudi gotovo svoje duševne in telesne moči žrtvuje vzvišenemu poklicu, kar potem blagodejno vpliva na plodonosen vspeh. Kolikokrat pride ljudski učitelj brez lastnega zadolženja v pomilovanja vreden gmoten položaj! Pride dolga bolezen v družinico, pobere mu 100, 200 in še več goldinarjev iz lastnega žepa; dohodki ne zadostujejo; pride selitev, dostikrat dolga, požre mu zopet 50, 80, 100 in še več goldinarjev, učitelj navezan je zopet edino le na lastni žep; nemila smrt pobere mu njegove ljubo-drage, kar je z večjimi ali manjšimi stroški iz lastnega žepa zjedinjeno. V takih slučajih brez lastnega zadolženja in krivde mora si človek za visoke obresti denar pri privatnih ljudeh izposojevati, in ako ni na posebno dobrem glasu, ga pa še ne dobi. Kolika preglavica so pa dolgovi za človeka, je morebiti uže eden ali drugi dragih sokolegov priliko imel okušati.

Vse drugače je pa to pri nekaterih drugih stanovih. Vzemimo n. pr. vsakovrstne c. kr. urádnike, urádnike in službeno osobje pri železnicah, profesorje srednjih in višjih šol, i. t. d. Vsem tem je o posebnih slučajih gledé gmotnega stanja s tem pomagano, da lahko od svojih aktivnih plač predplače prejemajo, katere potem zopet v obrokih, malih zneskih proti malimi (6%) obresti nazaj plačujejo, ter se jim ni treba pri privatnih kapitalistih in drugih ljudeh zadolževati, vsled česar